

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 vtrum fideles teneantur potestatibus sæcularibus obedire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tertium eiusdem s. ar
tic. dubium occurrit,
an religiosus teneatur
obedire praelato
praecipiente ea, in qui
bus potest praelatus
dispensare, puta, quod
comedat carnes, q
loquatur in loco si
lentii, & huiusmodi.
Et est ratio dubii,
quia ex quo facere ta
lia non est secundum
regulam, sed regula
relaxatio, non tenetur
obedire. Ex eo autem
quod praelatus potest
relaxare in hoc
regulam, sequitur,
quod potest hoc praeci
pere, sicut alia quae
non sunt expressa in
regula.

Ad hoc dicitur,
quod dispensatio potest
fieri dupliciter. Primo,
absolute sine
causa discussione,
quia sic videtur praelato
superficietenus, aut sine
cura dispensanti, ut
communiter fieri videtur
in istis leuibus. Alio modo,
cum causa vrgentis
discussionis, & conclusionis.
Si praelatus ergo praecipiat
aliquid contra, vel
praeter regularem vitam
dispensando, primo modo
non tenetur subditus
obedire, sed debet sequi
potius statutum religionis
sue. Et ratio est, quia
dispensatio sine causa
legitima insufficiente ad
relaxationem legis in
hoc casu non est
dispensatio, sed dispensatio,
nisi forte dispensans
sit princeps in his
quae sunt pure iuris
positiui. Si vero
praecipiat aliquid
dispensando cum
causa legitima, sic tenetur
subditus obedire.
Et ratio est, quia ex
quo accessit legitima
dispensatio, opus illud
pro tunc non est
contra, aut praeter
regularem vitam, & ex
alia parte subest causa
praecipienti, ut fiat
hoc opus propter aliquem
finem subordinatum
regulari conuersationi,
scilicet uitae, ad quam
omnia hominis
praecipia ordinantur
in religione, consequens
est, ut nulla ratione
excusetur subditus ab
huiusmodi obedientia.
Vnde Bernardus in
libro de dispensatione,
& praecipio inquit,
Votum meum non
minuat praelatus
sine necessitate,

2. di. 44. q. 2.
2. 2. Et quo.
2. art. 9. cor.
Est August.
lib. 1. quaest.
euang. c. 23.
tom. 4.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod hoc quod Apostolus
dicit, intelligendum est per
omnia, quantum ad illa
quae pertinent ad ius
patris, vel dominatiue
potestatis.

AD SECUNDUM dicendum,
quod Deo subiicitur homo
simpliciter quantum ad
omnia & interiora, et
exteriora, & ideo in
omnibus ei obedire
tenetur. Subditi autem
non subiiciuntur suis
superioribus quantum
ad omnia, sed quantum
ad aliqua determinata,
& quantum ad illa
medij sunt inter Deum
& subditos. Quantum
ad alia uero immediate
subduntur Deo, a quo
instruuntur per legem
naturalem, vel scriptam.

AD TERTIUM dicendum,
quod religiosi obedientiam
profiterentur quantum
ad regularem conuersationem,
sicut in qua tuis praelatis
subduntur, & ideo quantum
ad illa sola obedire
tenentur, quae possunt
ad regularem conuersationem
pertinere. Et haec est
obediencia sufficientes ad
salutem. Si autem etiam
in alijs obedire uoluerint,
hoc pertinebit ad cum
la perfectionem, dum
tamen illa non sint
contra Deum, aut contra
professionem regulae,
qua talis obedientia
esset illicita. Sic ergo
potest triplex obedientia
distingui, una sufficientes
ad salutem, quae si
obedit in his, ad quae
obligatur: alia perfecta,
quae obedit in omnibus
licitis: alia indiscreta,
quae etiam in illicitis
obedit.

ARTICULVS VI.
Vtrum Christiani teneantur
seculariu potestatibus obedire.

AD SEXTUM sic proceditur.
Videtur, quod Christiani
non teneantur seculariu
potestatibus obedire: quia
super illud Matth. 17. ergo
liberi sunt filij, dicit gl. Si
in quolibet regno filij
illius regis, & regno
illi pferunt, sunt liberi,
sic filij regis illius, cui
omnia regna subduntur,
in quolibet regno
liberi esse debent: sed
Christiani per fidem
Christi facti sunt filij
Dei, secundum illud
Ioannis primo, Dedit
eis potestatem filios Dei
fieri, qui credunt in
nomine eius. ergo non
tenentur potestatibus
seculariu obedire.

¶ 2. Praet. Ad Rom. 7. dicit.
Mortificati estis legi per
corp⁹ Christi, & loquitur
de lege diuina ueteris
testamenti: sed minor est
lex humana, per quam
homines seculariu
potestatibus subduntur,
quam lex diuina ueteris
testamenti. ergo multo
magis homines per hoc,
quod sunt facti membra
corporis Christi, liberantur
a lege subiectionis

qua seculariu principibus
stringebantur.

¶ 3. Praet. Latronibus, qui
per uoluntatem opprimunt
homines, obedire non
tenentur: sed Augustinus
in 4. de ciui. Dei. Remota
iustitia quid sunt regna,
nisi magna latrocinia? Cum
ergo dominus principum
seculariu plenius cum
iniustitia exerceatur, uel
ab aliqua iniusta usurpatione
principatum sumptum,
videtur, quod non fit
principibus seculariu
obediendum a Christianis.

SED CONTRA est, quod dicitur
ad Titum 3. Admone
illos principes & potestates
subditos esse: & 1. Petri
2. Subiecti estote omni
humanae creaturae propter
Deum, siue regi, quasi
procellentis: siue ducibus,
tanquam ab eo missis.

RESPON. Dicendum, quod
iustitia est iustitia principum,
& causa, secundum illud
Rom. 3. Iustitia Dei per
fidem Iesu Christi: & ideo
per fidem Christi non tollitur
ordo iustitiae, sed magis
firmatur. Ordo autem
iustitiae requiritur, ut
inferiores suis superioribus
obediant: aliter non possent
humana reru status
conservari. Et ideo per
fidem Christi non excusantur
fideles, quin principibus
seculariu obedire tenentur.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod sicut supra dictum
est, seruitus qua homo
hominum subiicitur, ad
corpus pertinet, non ad
animam, qua libera manet.
Nunc autem in statu
huius vitae per gratiam
Christi liberamur a defectibus
animae, non autem a
defectibus corporis, ut patet
per Apostolum ad Rom. 7.
qui dicit de leproso, quod
mente seruit legi Dei,
carne autem legi peccati.
Et ideo illi qui sunt
filij Dei per gratiam
liberi sunt a spirituali
seruitute peccati: non
autem a seruitute corporali,
qua temporalibus dominis
tenentur astricti, ut dicit
eiusdem per illud 1. ad
Tim. 6. Quicumque
sunt sub iugo serui, &c.

AD SECUNDUM dicendum,
quod lex ueteris fuit
figura noui testamenti,
& ideo debuit cessare
ueritate ueniente. Non
autem est simile de lege
humana, per quam homo
subiicitur homini. Et tunc
et ex lege diuina homo
tenetur homini obedire.

AD TERTIUM dicendum,
quod principibus seculariu
inimici hominum non
obedire tenentur, in quantum
ordo iustitiae requiritur.
Et ideo si non habeant
iustitiam principatum,
sed iniustitiam, non tenentur
eis subditi obedire, nisi
forte per accidens, per
vitandum scandalum,
uel periculum.

QVAESTIO CV.

De Inobedientia in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de inobedientia.

Et circa hoc quaruntur duo. Primo, Vtrum sit peccatum mortale. Secundo, Vtrum sit grauisimum peccatorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum inobedientia sit peccatum mortale.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, qd inobedientia non sit peccatum mortale. Obiicitur Ambrosij superi postea. Si ergo inobedientia esset peccatum mortale, oporteret esse peccatum mortale. Sed per Gregor. dicitur 3. Moral. quod inobedientia oritur ex inanis gloria: sed inanis gloria non est peccatum mortale. ergo nec inobedientia.

Prater. Tunc dicitur aliquis esse inobediens, qm superioris preceptum non implet: sed superiores multoties precepta multiplicant, quae vix, aut nunquam omnia pnt obseruari. Si ergo inobedientia esset peccatum mortale, sequeretur qd homo non posset vitare mortale peccatum, quod est inconueniens. non ergo inobedientia est peccatum mortale.

SED CONTRA est, quod ad Romanos 1. & secundum ad Tim. 3. inter alia peccata mortalia computantur parentibus non obedientes.

RESPON. Dicendum, qd sicut supra dictum est, peccatum mortale est, quod contrariatur charitati, p quam est spiritalis vita. Charitate autem diligitur Deus, & proximus. Exigit autem charitas Dei, vt eius mandatis obediatur, vt supra dictum est. Et ideo inobedientem esse diuinis preceptis est peccatum mortale, quasi diuinam dilectionis contrariu. In preceptis aut diuinis continetur, qd etiam superioribus obediatur. Et ideo etiam inobedientia, qua quis inobediens est preceptis superioru, est peccatum mortale, quasi diuinam dilectioni contrariu, sicut illud ad Ro. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Contrariatur insup dilectioni pximi, iqua tu superiori pximo subtrahit obedientiam, qua ei detur.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd illa diffinitio Ambrosij datur de peccato mortali, quod habet perfectam peccati rationem. Peccatum autem veniale non est inobedientia, quia non est contra preceptum, sed prater preceptum. Nec etiam omne peccatum mortale est inobedientia proprie, & per se loquendo, sed solum tunc, quando aliquis preceptum contemnit: quia ex fine morales actus specie habent. Cum aut facit aliquid contra preceptum, non propter precepti contemptum, sed propter aliquid aliud, est inobedientia materialiter tantum, sed pertinet formaliter ad aliam speciem peccati.

AD SECVNDVM dicendum, qd inanis gloria appetit manifestationem alicuius excellentiae. Et quia us ad quandam excellentiam ptinetur, qd homo preceptis aliterius no subdatur: inde est qd inobedientia ex inanis gloria oritur. Nihil autem prohibet ex peccato ve-

niali oriri mortale, cum veniale sit dispositio ad mortale.

AD TERTIVM dicendum, qd nullus obligatur ad impossibile: & ideo si tot precepta praelatus aliquis ingerat, seu iniungat, quod subditus ea implere no possit, excusatur a peccato. Et ideo praelati abstinerent debent a multitudinem preceptorum.

ARTICVLVS II.

Vtrum inobedientia sit grauisimum peccatorum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod inobedientia sit grauisimum peccatum. Dicitur enim 1. Regum 15. Quasi peccatum arietandi est repugnare, & quasi scelus idolatria nolle acquiescere: sed idolatria est grauisimum peccatum, vt supra habitum est. ergo inobedientia est grauisimum peccatum.

Prater. Illud peccatum dicitur esse in Spiritum sanctu, per quod tolluntur impedimenta peccati, vt supra dictum est: sed per inobedientiam contemnit homo preceptum, quod maxime retrahit hominem a peccando. ergo inobedientia est peccatum in Spiritum sanctum: & ita est grauisimum peccatum.

Prater. Apostolus dicit ad Romanos 5. Quod per unius inobedientiam peccatores multi constituti sunt: sed causa videtur esse potior effectu. ergo inobedientia videtur esse grauius peccatum, quam alia quae ex ea causantur.

SED CONTRA est, qd grauius est contemnere precipientem, quam preceptum: sed quedam peccata sunt contra ipsam personam precipientis, sicut patet de blasphemia, & homicidio. ergo inobedientia no est grauisimum peccatum.

RESPON. Dicendum, qd non omnis inobedientia est aequale peccatum. Potest enim vna inobedientia esse grauior altera dupliciter. Vno modo, ex parte precipientis. Quamuis enim omnem curam homo apponere debeat ad hoc, quod cuiuslibet superiori obediatur, tamen magis est debitum qd homo obediatur superiori, quam inferiori potestati, cuius signu est, qd preceptum inferioris pratermittitur, si sit precepto superioris contrariu. Vnde consequens est, quod quanto superior est ille qui precipit, tanto ei inobedientem esse sit grauius, & sic inobedientem esse Deo, est grauius quam inobedientem esse homini. Secundo, ex parte preceptorum. Non enim precipiens aequaliter vult impleri oia quae mandat. Magis, n. vnusquisq; precipiens vult sine,

Super Quaestio. 103. Articulum secundum.

In artic. 1. eiusdem 105. qd. nota primo, qd in litera inobedientia diuini precepti grauius dicitur peccatum, quam adulterium ex ipsa ratione inobedientiae, quia scilicet est peccatum contra Deum: illud vero est peccatum in hominem. Et ex principio corporis articuli manifestat sensus intentus, quod scilicet intendit de illa inobedientiae ratione, quae tenet ex parte precipientis Dei. Nam cum ad preceptum tria concurrant, scilicet precipientis excellentia, actus preceptus, & ipsum preceptum, author in litera grauitatem inobedientiae graduat ex duobus primis, scilicet diuersitate precipientium, & re precepta: & ex excellentia Dei precipientis, inobedientiam diuini precepti praepone peccato in hominem, ut patet in litera. Quo fit ut praesens litera aut intelligatur de ratione causali inobedientiae, est enim excellentia precipientis ratio causalis inobedientiae, ut in q. praecedente art. 2. ad 4. dixit author: aut intelligatur de ratione formali inobedientiae, qua constituitur in hoc, quod est esse peccatum contra Deum, iuxta ibidem a nobis explanata. & licet uterque sensus in ide deducatur, sensus tamen formalis est & c. Declaranda occurrit deinde litera, quia obscura apparet. Scito ergo quod litera ab illo loco, sic ergo oportet secundum diuersos inobedientiae gradus, incipit applicare ad propositum, & tres, aut quatuor comparationes facere. Prima est inter inobedientiam Dei, & peccatum contra hominem, scilicet Dei inobedientia. Verbi gratia.

Opu. 64. c. 11. & Heb. lect. 2.

Q. 94. art. 3. Q. 14. art. 2.